

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Зеленчук Наталії Вячеславівни на тему:
«Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу на підприємствах
та в домогосподарствах України», представленій на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за
спеціальністю 051 Економіка**

У результаті розгляду, опрацювання теоретичних та практичних положень дисертаційного дослідження, поданих до розгляду наукових публікацій за темою дисертації Зеленчук Наталії Вячеславівни, а також за підсумками проведеного семінару, визначено наступне:

Актуальність теми досліджень і отриманих результатів. На сьогодні в умовах воєнного стану виробництво біогазу є одним з напрямів забезпечення енергетичної незалежності держави. В Україні розпочинається імплементація прогресивних технологій переробки агробіомаси на біогаз проте розробка методичних підходів до оцінки еколого-економічної доцільності виробництва біогазу на підприємствах та домогосподарствах нині є одним з першочергових завдань для забезпечення енергетичної незалежності держави. Проблемам виробництва біогазу в сучасних умовах присвячено наукові праці Г. Калетніка, С. Лутковської, В. Бондаренка, О. Кучера, І. Гончарук, Д. Токарчук, С. Березюка, І. Фурман, Н. Пришляк, Р. Логоші, Я. Гонтарука, І. Білокінної, Я. Паламаренко та ін. Проте, розробка заходів орієнтованих на підвищення еколого-економічної ефективності виробництва біогазу для забезпечення енергетичної безпеки держави в умовах військового стану є надзвичайно необхідним, що зумовлює актуальність даного дослідження.

Складність та багатоаспектність зазначеної проблеми зумовили вибір теми дослідження, формулювання мети й завдань, структурно-логічну побудову роботи.

Зв'язок теми дисертації з державними програмами, науковими напрямами університету та кафедри. Дисертаційна виконана відповідно до плану наукових досліджень Вінницького національного аграрного університету і є складовою частиною науково-дослідної теми: «Забезпечення розвитку територіальних громад в умовах реформування місцевого самоврядування». Номер державної реєстрації 0122U002096. Термін виконання: 2022-2024 рр., де автором запропоновано план заходів щодо створення програми розвитку виробництва біогазу в домогосподарствах та підприємствах для забезпечення енергетичної безпеки держави шляхом розвитку державної підтримки розвитку виробництва біогазу в особистих селянських господарствах та підприємствах.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в розробці комплексного підходу до стимулювання виробництва біогазу в Україні на основі

аналізу світового досвіду та оцінки національного потенціалу та запропонована методика визначення еколого-економічної ефективності виробництва біогазу.

Найбільш суттєві наукові результати дослідження, що містять наукову новизну і характеризують особистий внесок автора, наступні:

вперше:

запропоновано план заходів щодо створення програми державного стимулювання розвитку виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах з урахуванням досвіду Китаю та країн ЄС, який включає в себе фінансові стимули, податкові пільги, розвиток інфраструктури та підтримку наукових досліджень;

удосконалено:

- підходи до трактування еволюції біоенергетики в Україні;
- методи теоретичної оцінки потенціалу для виробництва біогазу;
- методичні підходи до оцінки еколого-економічної ефективності виробництва біогазу на базі підприємств та домогосподарств;
- підходи до оцінки сировинного потенціалу з виробництва біогазу з врахуванням теоретичного потенціалу домогосподарств та підприємств;
- методику оцінки еколого-економічної ефективності виробництва біогазу в домогосподарствах та підприємствах;
- підходи до визначення факторів впливу на еколого-економічну ефективність виробництва біогазу з розподілом їх на зовнішнього та внутрішнього характеру;
- підходи до оцінки значення виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах з орієнтацією на забезпечення екологічної, продовольчої та енергетичної безпеки держави;

набули подальшого розвитку:

- економетричні моделі підвищення еколого-економічної ефективності виробництва біогазу.

Практичне значення отриманих результатів. Окремі наукові розробки автора щодо підвищення ефективності виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах використовуються в практичній діяльності державних органів влади та організаціях, зокрема: ТОВ «Органік Д» – пропозиції стосовно доцільності використання систем інжекторного внесення рідкої фракції дигестату з метою оптимізації витрат на удобрення сільськогосподарських площ проходять імплементацію в практичну діяльність (довідка № 22 від 14.10.2024р.); Іллінецька міська рада – пропозиції стосовно розвитку міжмуніципального співробітництва будуть враховані при формуванні доповнень до Стратегії сталого розвитку Іллінецької міської територіальної громади до 2027 року (довідка № 243 від 26.09.2024 р.); Департамент агропромислового розвитку Вінницької обласної військової адміністрації – напрацювання стосовно дотування створення об'єктів малої біогазової генерації через застосування

механізмів дії Кіотського протоколу шляхом компенсації вартості обладнання вітчизняного виробництва застосовуються у практичній діяльності даного органу (довідка № 01.1-27/874 від 17.10.2024 р.).

Положення дисертаційної роботи використовуються у навчальному процесі Вінницького національного аграрного університету під час викладання окремих частин навчальних дисциплін «Енергоефективність та альтернативні джерела енергії», «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності», «Екологічна економіка». Практичне значення одержаних наукових результатів зумовило їх впровадження у навчально-методичний процес та наукову роботу кафедри адміністративного менеджменту та альтернативних джерел енергії (довідка № 01.1-60-1290 від 15.10.2024 р.).

Аналіз кількості наукових публікацій, повноти опублікування результатів дисертації та особистого внеску здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації, засвідчив, що результати дослідження, які викладені в дисертаційній роботі, отримані автором самостійно, повною мірою відображають основні положення та висновки роботи, доповідалися і обговорювалися на науково-практичних конференціях.

За результатами дисертації Зеленчук Наталії Вячеславівни опубліковано 12 наукових праць загальним обсягом 22,36 умовн. др. арк. (власний доробок автора 4,65 умовн. др. арк.), 2,93 умовн. др. арк. у наукових фахових виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз; 1,12 умовн. друк. арк. у монографіях іноземною мовою; 0,6 умовн. др. арк. у інших виданнях. З них відповідають вимогам п. 8 – 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 – 9 публікацій.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Лутковська С. М., Зеленчук Н. В. Розвиток біоенергетики в Україні – енергетична та економічна безпека в умовах сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2021. № 12. С. 1–7. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.12.2> (0,9 друк арк. – особистий внесок – проаналізовано перспективи розвитку біоенергетики в Україні – 0,45 друк. арк.).

2. Зеленчук Н. В. Оцінка сировинного потенціалу АПК для виробництва біогазу. *Економічний вісник Національного технічного*

університету України «Київський політехнічний інститут». 2022. № 23. С. 15-19. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.23.2022.264623>. (0,5 друк арк.).

3. Лутковська С. М., Зеленчук Н. В. Оцінка потенціалу виробництва біогазу особистими селянськими господарствами. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 25. С. 15-20. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.25.2023.278409> (0,6 друк арк. – особистий внесок 0,3 – оцінено потенціалу виробництва біогазу особистими селянськими господарствами).

4. Лутковська С. М., Коломієць Т. В., Зеленчук Н. В. Перспективи розвитку відновлюваної енергетики в контексті євро інтеграційних процесів на шляху до сталого економічного розвитку. *Інвестиції: практика та досвід*. 2023. № 1. С. 11-21. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2023.1.11> (0,6 друк арк. – особистий внесок встановлено, що пандемія та війна, мали подібний вплив на енергетичний сектор: виявлено вразливість глобальних ланцюгів постачання енергії, зв'язки попиту та пропозиції – 0,2 друк арк.).

5. Зеленчук Н. В. Методичні підходи до визначення еколого-економічної ефективності виробництва біогазу на переробних підприємствах АПК України. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2023. № 27. С. 5-8. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.27.2023.297212> (0,41 друк арк.).

6. Зеленчук Н. В. Аналіз зарубіжного досвіду підвищення ефективності виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах. *Економіка та суспільство*. 2024. № 60. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-60-59> (0,5 друк арк.).

7. Зеленчук Н. В. Фактори впливу на еколого-економічну ефективність виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах України. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. Випуск 3 (12). С. 47-51. DOI: <https://doi.org/10.32782/dees.12-8> (0,55 друк арк.).

Монографії:

1. Zelenchuk N. State regulation of biofuel production in Ukraine. In: *Scientific and practical principles of development of territorial communities in the conditions of decentralization of power*. Monograph. Primedia eLaunch, Boston, USA, 2022. P. 213-238. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-88680-820-9.10> (11,5 друк арк. – особистий внесок – визначенні напрями державного регулювання виробництва біопалив в Україні 0,82 друк арк.).

2. Berezyuk S., Pronko L., Zelenchuk N. Prospects of implementation of abroad experience of cooperation of territorial communities in Ukraine. In: *Strategic imperatives for the development of local self-government in the conditions of European integration processes in Ukraine*. Monograph. Primedia eLaunch, Boston, USA, 2023.

Р. 83-113 р. DOI: <https://doi.org/10.46299/979-8-88992-679-5.4> (6,2 друк. арк. – особистий внесок – визначенні напрями розвитку інвестування в регіони за рахунок впровадження державних програм 0,3 друк. арк.).

Матеріали наукових конференцій:

1. Зеленчук Н. В. Оцінка біоенергетичного потенціалу відходів, що продукуються підприємствами та домогосподарствами України. The 6 th International scientific and practical conference «Topical issues of modern science, society and education» (December 26-28, 2021) SPC «Sci-conf.com.ua», Kharkiv, Ukraine. 2021. Рр. 1449–1453. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2021/12/TOPICAL-ISSUES-OF-MODERN-SCIENCE-SOCIETY-AND-EDUCATION-26-28.12.21.pdf>. (0,2 друк. арк.)

2. Зеленчук Н. В. Дослідження факторів впливу на еколого-економічну ефективність виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах України. Фінансові аспекти розвитку держави, регіонів та суб'єктів господарювання: теорія, методологія, практика: збірник тез доповідей міжнародної науковопрактичної конференції (Рівне, 30 березня 2024 р.). Рівне: ЦФЕНД, 2024. С. 20-21. (0,2 друк. арк.).

3. Зеленчук Н. В. Модель підвищення еколого-економічної ефективності виробництва біогазу. Наука, освіта і технології в XXI столітті: наукові ідеї та механізми реалізації: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Ізмаїл, 2 квітня 2024 р.). Ізмаїл: ЦФЕНД, 2024. С. 28-30. (0,2 друк. арк.).

ВИСНОВОК

Дисертація Зеленчук Наталії Вячеславівни на тему: «Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах України», є оригінальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням, що стосується актуальної проблеми і містить оригінальні підходи до вирішення теоретичних і практичних завдань щодо оцінки еколого-економічної ефективності виробництва біогазу в сучасних реаліях.

Наукові положення, що знайшли відображення в дисертації, є обґрунтованими, про що свідчить структурна побудова та зміст роботи, істотний перелік узагальнених, систематизованих та опрацьованих автором фундаментальних робіт вітчизняних та зарубіжних учених і фахівців із питань виробництва біогазу. Робота виконана державною мовою.

Зміст дисертації відповідає визначеній меті, поставлені дисертантом наукові завдання вирішені повністю, мету дослідження досягнуто. Основні положення дисертації містять елементи наукової новизни. Структура й обсяг роботи відповідають встановленим вимогам. Наукові положення, висновки і рекомендації

повністю обґрунтовані та аргументовані, містять наукову новизну та отримали необхідну апробацію на науково-практичних конференціях. У публікаціях здобувача відображені основні положення дисертації.

За актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю науковою та практичною цінністю здобутих результатів, дисертація Зеленчук Наталії Вячеславівни на тему: «Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах України» відповідає стандарту вищої освіти зі спеціальності 051 Економіка, освітньо-науковій програмі «Економіка», вимогам пп. 6, 7, 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 та за структурою, мовою та стилем викладення відповідає вимогам наказу Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 «Про затвердження вимог до оформлення дисертацій».

Дисертація Зеленчук Наталії Вячеславівни на тему: «Еколого-економічна ефективність виробництва біогазу на підприємствах та в домогосподарствах України» може бути рекомендована до подання у разову спеціалізовану вчену раду на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 051 Економіка.

**Голова фахового семінару
факультетів обліку, фінансів та аудиту;
економіки, інформаційних технологій та
сфери обслуговування; менеджменту та права:
д.е.н., професор
Вінницького національного аграрного
університету**

Лариса ВДОВЕНКО

Лариса Вдовенко
т.в.о. вченого секретаря *Тетяна Корманюк*